No: 1885 – Mahreç İşareti

KARAPINAR HALISI

Tescil Ettiren

KARAPINAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 28.12.2022 tarihinden itibaren korunmak üzere 07.08.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	**:** 1885
Tescil Tarihi	**:** 07.08.2026
Başvuru No	**:** C2022/000469
Başvuru Tarihi	**:** 28.12.2022
Coğrafi İşaretin Adı	**:** Karapınar Halısı
Ürün / Ürün Grubu	**:** Halı / Halılar ve kilimler
Coğrafi İşaretin Türü	**:** Mahreç işareti
Tescil Ettiren	**:** Karapınar Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	**:** Hankapı Mah. Konya Cad. Yeni Belediye İş Hanı No: 4/204 Karapınar KONYA
Coğrafi Sınır	**:** Konya ili Karapınar ilçesi
Kullanım Biçimi	**:** Karapınar Halısı ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılamadığında, Karapınar Halısı ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Karapınar Halısı; saf yün kullanılarak Türk düğüm tekniği ile dokunan bir halı türüdür. Anadolu Selçuklular dönemine dayanan bu halılar genellikle büyük ebatlı olup, dönemin sanat anlayışı ve yaratıcılığıyla şekillenmiştir.

Karapınar Halısının özelliği kullanılan malzemenin saf yün olmasıdır. Koyun ve kuzuların yünleri yıkanıp temizlendikten sonra taraklardan geçirilerek "süme" haline getirilir. Sümeler "kirman" ve "iğ" denen basit aletlerle eğrilir. Eğrilen ipler ikiye katlanarak "çıkrık"larda bükülür. Bu şekilde hazırlanan ipler "gelep" yapıldıktan sonra doğal boyalarla renklendirilir. Karapınar ve yöresinde bitkilerden elde edilen boyaya "çöpboya" veya "kökboya" adı verilir. Boyadan çıkan iplerden yumaklar yapılır. Daha sonra dokumada kullanılmak üzere yumaklar "melik"ler şeklinde küçültülür. Bu işlemlerden sonra hazır hale gelen malzeme ile Türk düğümü tekniği kullanılarak halılar dokunur.

Karapınar Halısında zeminde bir veya üç adet göbek yer alır. Bu göbeklerin zemine yerleştirilişi, cilt sanatında görülen şemse ve salbek düzenlemesini andırır. Halılarda genellikle tarak motifinin işlendiği tek bir kuşak bulunur. Kısa kenarlarda ise ev tasvirlerinin yer aldığı ince şeritler mevcuttur. 18. yüzyıl halılarında genel bir sadelik hâkimken; 19. yüzyılda göbek ve kuşak kompozisyonları yoğunlaşmış, farklı yörelere ait desenler görülmeye başlanmıştır.

Beyaz renk tüm Karapınar Halılarında kullanılır. Beyazın ardından en sık kırmızı, mavi, kahverengi, sarı ve yeşil tonları tercih edilir. Ayrıca siyah, çivit mavisi, pembe, krem, mor, turuncu, bordo, vişne rengi ve gri tonları da halılarda yer alır. Karapınar Halılarında en dikkat çeken renkler çivit mavisi ve kırmızıdır. Bu iki renk 18. yüzyıl halılarında yaygın olarak kullanılmış; 19. yüzyılda ise farklı ton varyasyonlarıyla uygulanmıştır.

Coğrafi sınırda uzun bir geçmişe sahip olan Karapınar Halısı, Karapınar ilçesinin kültüründe ve ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Üretiminde kullanılan renkler, motifler ve üretim metodu coğrafi sınıra özgüdür. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

<u>Karapınar Halısında kullanılan motif örnekleri:</u>

Karapınar Halısının tarih boyunca dokunan örneklerinde en dikkat çeken unsur, geometrik düzenin, göbek ve kuşak kompozisyonlarının tekrarlayan bir ahenk içinde uygulanmasıdır. Halılar tamamen yün iplikle, Türk düğüm tekniği kullanılarak dokunmuştur. Halılarda kullanılan renkler döneme göre değişiklik gösterse de genel olarak çivit mavisi, kırmızı, beyaz, kahverengi, pembe, sarı, yeşil, mor, bordo, krem ve siyah tonları öne çıkar.

İlk örneği 20. yüzyılın ilk çeyreğine dayanan ve yörede "direkli" olarak tanımlanan motifin bir örneği Karapınar Sultan Selim Camiinde yer alır. Mavi renkli küçük suda, suyolu şeklinde bir desen yer alır. Kırmızı renkli büyük suda ise küçük madalyonlar sıralanır. Orta kompozisyon alanında ise geometrik halde cami tasviri vardır.

İlk örneği 20. yüzyıl ortalarında görülen ve yörede "hataplı mihraplı" olarak adlandırılan kompozisyonun suyunda iç içe geçmiş eli belindeler sıralanır. Orta kompozisyon alanında ise üst üste sıralanmış kademeli mihrap nişleri sıralanır. Dolgularda ise çarkıfelek şeklinde geometrik halde çiçek yanışları vardır.

Yörede "kalpak" denilen Türkmen aynası yanışının rapor halde sıralanması ile kompozisyon oluşturulur. Kalpak yanışlarının içerisinde kuş figürleri vardır.

İç içe geçmiş altıgen topların orta kompozisyon alanına art arda sıralanmasıyla oluşur. Topların kenarlarında kalan bölümler yarım baklava şeklinde bölümlere ayrılır. Tüm dolgularda yörede enikizi (kurtağzı) yanışı kullanılır.

Yörede "kalpak" denilen Türkmen aynası yanışının sıralanması ile kompozisyon oluşur. Dolgularda göz ve yörede küpeli denilen yanışlar görülür. Bezayağı, ilikli, eğri atkılı ve iliklerin farklı bir iplikle yok edilir.

Suyun yarısı el-parmak-tarak, yarısı ise göz yanışları ile bezenmiştir. Kırmızı renkli orta kompozisyon alanında ortada madalyon köşelerde ise ¼ madalyon kesiti yer alır. Dolgularda ise koçboynuzu ve geometrik halde çiçek yanışları vardır.

Suda zigzag şeklinde suyolu nakışı vardır. Orta kompozisyon alanı göz yanışları ile şekillendirilir.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafı çengellerle çevrelenir. Zeminde görülen üç büyük göbek birbirine küçük göbeklerle bağlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritlerde ise yan yana sıralanmış ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafı çengellerle çevrelenmiştir. Göbeğin iki ucunda birbirine paralel iki küçük göbek bulunur. Bu küçük göbekler elibelinde motifi ile sonlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritlerde yan yana sıralanmış ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu büyükçe bir göbek ve göbeğin etrafında geometrik şekiller görülür. Halıyı çiçek motifli geniş bir kuşak çevreler.

Zemin üzerinde dört kollu göbek motifi vardır. Göbek çevresi çengel motifleriyle kuşatılmıştır. Göbeğin iki yanında paralel biçimde yer alan küçük göbekler, elibelinde motifiyle sonlanır. Kuşak kısmı tarak motifleriyle çevrelenmiş olup, halının kısa kenarlarında ev desenli bordürler bulunur.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafı çengeller vardır. Zeminde görülen üç büyük göbek birbirine küçük göbeklerle bağlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritlerde ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafı çengellerle çevrelenir. Zeminde görülen üç büyük göbek birbirine küçük göbeklerle bağlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevrelenir. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritlerde ev desenleri görülür.

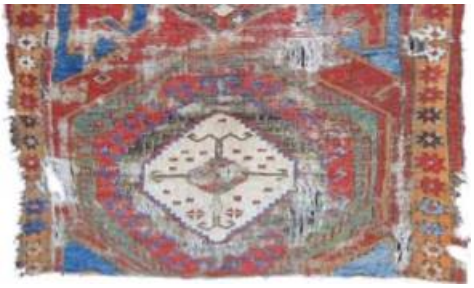

Zeminde büyükçe bir göbek bulunur. Göbeğin etrafı, farklı renkler kullanılarak oluşturulmuş şeritlerle çevrelenir. Halıyı çevreleyen ince kuşak, yıldız şekilli çiçek motifleri vardır.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafı çengeller vardır. Zeminde görülen üç büyük göbek birbirine küçük göbeklerle bağlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevreler.

Zeminde eşkenar dörtgen biçiminde, dört kollu bir göbek bulunur. Göbeğin her iki ucunda birer küçük göbek ile bu göbeklere bitişik birer eşkenar dörtgen vardır ve eşkenar dörtgenler elibelinde motifi ile süslenir. Zeminin köşelerinde balık kılçığını andıran süslemeler vardır. Halıyı tarak motifli tek bir kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritlerde ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafını çengeller çevreler. Göbeğin iki ucunda birbirine paralel iki küçük göbek, elibelinde motifi ile sonlanır. Halıyı stilize çiçek motifli tek kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritte bozulmuş ev desenleri görülür.

Zeminde bir sekizgen görülür. Sekizgenin iç ve dış çeperi küçük üçgenlerle çevrelenmiş olup, merkezinde birbirine paralel, bozulmuş koçbaşı motifi görülür. Zeminde görülen sekizgen şekilli motifin her iki ucunda birer küçük göbek görülür. Bu göbekler elibelinde motifi ile sonlanır. Halıyı tarak motifli tek bir kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritte ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafını çengeller çevreler. Göbeğin iki ucunda birbirine paralel iki küçük göbek, elibelinde motifi ile sonlanır. Halıyı tarak motifli tek kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritte ev desenleri görülür.

Zeminde dört kollu göbek bulunur. Dört kollu göbeğin etrafını çengeller çevreler. Göbeğin iki ucunda birbirine paralel iki küçük göbek bulunur. Halıyı tarak motiflerinin işlendiği tek bir kuşak çevreler. Halının alt ve üst kenarlarında ki şeritte ev desenleri görülür.

Üretim Metodu:

Karapınar Halısı dokumasında kullanılan iplik saf yünden elde edilir.

İplik hazırlanımı: Koyun ve kuzuların yünleri yıkanıp temizlendikten sonra taraklardan geçirilerek "süme" haline getirilir. Sümeler "kirman" ve "iğ" denen basit aletlerle eğrilir. Eğrilen ipler ikiye katlanarak çıkrıklarda bükülür. Bu şekilde hazırlanan ipler "gelep" yapıldıktan sonra doğal boyalarla renklendirilir. Karapınar ve yöresinde bitkilerden elde edilen boyaya "çöpboya" veya "kökboya" adı verilir. Boyadan çıkan iplerden yumaklar yapılır. Daha sonra dokumada kullanılmak üzere yumaklar melikler şeklinde küçültülür.

Tezgâh: Dokuma tezgâhları, halının dokunacağı desen ve tasarıma göre ayarlanır. Tezgâh, iplikleri belirli bir düzen içinde geçirme işlevini üstlenir.

İplik yerleştirme: Dokuma çözgü (dikey iplik) ve atkı (yatay iplik) iplerinden oluşur. İplikler tezgâha monte edilir ve belirli bir düzende yerleştirilir. Bu düzen halının desenine ve dokuma stiline göre değişiklik gösterir.

Dokuma: İplikler çözgü iplikleri üzerine getirilir, ardından çevrilerek çözgü iplikleri arasına dolanır. Bu işlem sonucunda iki düğüm oluşur. Düğümler kirkit kullanılarak sıkıştırılır. Her ilmek sırasından sonra makasla kırkım işlemi yapılır. Karapınar Halısı başta belirlenen modele göre dokunur.

Saçaklı modellerde dokumaya başlamadan önce yaklaşık 10 cm başlangıç ve 10 cm bitiş payı bırakılır; bu bölümlerde çözgü ipleri kullanılır. Dokuma sürecinde iplikler alt kısma sabitlenir. İşlem tamamlandığında ip uçları hizalanarak kesilir, alt kısımdaki bağlantılar çözülür ve halı tezgâhtan çıkarılır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Karapınar Halısı coğrafi sınırda uzun bir geçmişi olan, geleneksel dokuma özellikleriyle öne çıkan bir halı türüdür. Üretim metodu, ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Karapınar Halısının tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleştirilir.

Denetleme:

Denetimler Karapınar Ticaret ve Sanayi Odası koordinatörlüğünde, Karapınar Ticaret Borsası ve Karapınar Ziraat Odasından konuda uzman birer kişinin katılımıyla 2 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetimler düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen durumlarda ve şikâyet halinde ise her zaman yapılır.

Denetime esas kriterleri aşağıdaki gibidir.

- Kullanılan malzemelerin uygunluğu.
- Üretim metoduna uygunluk.
- Ürüne ait desen ve motif, renk kullanımı ve uygulanan tekniğin uygunluğu.
- Karapınar Halısı ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.